

**sa
do
nes** **u
o
p**

1714 / 2014 *Sant Boi Ciutat
del Tricentenari*

**L'ECONOMIA COOPERATIVA,
UN ESPAI D'OPORTUNITAT
PER A LES DONES**

L'eradicació de la violència masclista és una de les línies de treball que estructura les accions previstes en el Pla d'igualtat per a la ciutadania (2012-2018) incloent actuacions en l'àmbit de l'atenció però també en l'àmbit de la prevenció -ja sigui a través de la formació dels equips de professionals com del treball directe amb la població jove-.

ACTIVITATS

25 DE NOVEMBRE

Com cada any, el 25 de novembre està prevista una extensa programació d'actes de commemoració del Dia Internacional contra la Violència Masclista organitzats per les entitats de la ciutat i per l'Ajuntament. Entre els actes previstos destaca l'acte públic -organitzat pel Consell Municipal de les Dones i l'Ajuntament- que tindrà lloc al Mercat de la Muntanyeta el 22 de novembre al matí en el qual es llegirà el manifest unitari d'aquest 25 de novembre. Trobareu la programació a <http://www.igualtatsantboi.cat> ■

El passat mes d'octubre, tot donant continuïtat a la formació per a professionals de l'educació no formal sobre la coeducació, es va dur a terme, amb la cooperativa Fil a l'agulla, un curs sobre eines i estratègies per a prevenir l'homofòbia, la lesbofòbia i la transfòbia en el qual van participar 20 educadors/es. ■

LA LLUITA CONTRA L'HOMOFÒBIA I LA LESBOFÒBIA DES DE LA COEDUCACIÓ

LA LESBOFÒBIA DES DE LA COEDUCACIÓ

El passat mes d'octubre, tot donant continuïtat a la formació per a professionals de l'educació no formal sobre la coeducació, es va dur a terme, amb la cooperativa Fil a l'agulla, un curs sobre eines i estratègies per a prevenir l'homofòbia, la lesbofòbia i la transfòbia en el qual van participar 20 educadors/es. ■

Sumari

02. 25 de novembre, Dia Internacional contra la Violència Masclista; La violència masclista 2.0: la prevenció de les violències a la xarxa. *Això no és amor*: prevenint la violència entre la gent jove. La lluita contra l'homofòbia i la lesbofòbia des de la coeducació
03. Les dones, protagonistes del canvi de model econòmic i productiu.
- 04-05. Femení plural: Les dones a l'economia cooperativa.
- 06-07. El cooperativisme facilita l'apoderament de les dones
- 08-09. El treball cooperatiu ajuda a desenvolupar lideratges femenins
10. Àngela Bravo: treballar com a cooperativista m'ha servit per reforçar el meu compromís en el projecte educatiu
11. 8 de març de 2014: a favor del dret a decidir de les dones

AIXÒ NO ÉS AMOR: PREVENINT LA VIOLÈNCIA ENTRE LA GENT JOVE

A finals d'aquest mes de novembre començarà la campanya *Això no és amor* que té com a principal objectiu la prevenció de les relacions abusives entre les persones joves. Es tracta d'una campanya organitzada per l'Ajuntament, però que tindrà un caràcter, sobretot, virtual amb alguns actes presencials. Podeu entrar al web de la campanya a <http://www.aixonoesamor.cat> ■

LA VIOLÈNCIA MASCLISTA 2.0: LA PREVENCIÓ DE LES VIOLÈNCIES A LA XARXA

Les tecnologies de la informació i la comunicació fan emergir noves formes de violència contra les dones alhora que són un espai d'oportunitat, una eina molt útil per a la lluita contra la violència masclista. Per tal de dotar de recursos els i les professionals sobre la relació entre les TIC i les violències de gènere, durant el mes d'octubre, des del CRDD, s'ha impartit un curs on line sobre la prevenció de la violència masclista a la xarxa i el proper 25 de novembre a la Biblioteca Jordi Rubió i Balaguer tindrà lloc la jornada *Violència Masclista 2.0* amb la presència de Dolors Reig, psicòloga social i experta en social media.

Per a més informació: <http://www.igualtatsantboi.cat> ■

LES DONES, PROTAGONISTES DEL CANVI DE MODEL ECONÒMIC I PRODUCTIU

Des de la restauració dels Ajuntaments democràtics, aquests han tingut un **paper clau en el reconeixement i la consolidació dels drets de les dones**, per tractar-se de l'administració més propera a la ciutadania, però, també, per la seva voluntat i capacitat de donar resposta a les demandes del moviment de dones. Recordem que vam ser les administracions locals les primeres en crear serveis de planificació familiar que garantissin els drets sexuals i reproductius de les dones, igual que han estat i són les administracions pioneres en la prevenció i l'atenció de la violència masclista, present encara avui a les nostres ciutats.

Per tal de continuar avançant en la igualtat de drets, ens sembla imprescindible **impulsar la participació de les dones en l'àmbit econòmic** així com el **reconeixement del treball domèstic i de cura**, indispensables per a la reproducció i el manteniment de la vida.

Aquest mes de novembre té lloc, a Gavà, el **4t congrés de les dones del Baix Llobregat** sota el lema *Les dones com agents de canvi econòmic i social* amb l'objectiu d'impulsar la participació de les dones en l'àmbit social però també en l'econòmic. Sant Boi de Llobregat és un dels municipis de la comarca que ha participat activament en la creació dels continguts del congrés, com a subseu, amb la jornada **El rol de les dones als models empresarials de l'economia social: el cooperativisme i l'emprenedoria social** que va tenir lloc el 26 de setembre a Can Massallera.

ELS MODELS EMPRESARIALS VINCULATS AL COOPERATIVISME I A L'EMPREDORIA SOCIAL SÓN ESPAIS D'OPORTUNITAT PER A LES DONES

En l'anterior congrés de les dones vam centrar la nostra activitat pregressual en l'**Economia Feminista** entent-la **com una oportunitat per al necessari canvi de model econòmic i productiu**. Enguany, hem volgut focalitzar-la en l'economia social, des de la perspectiva que els **models empresarials vinculats al cooperativisme i a l'emprenedoria social són espais d'oportunitat per a les dones**. D'una banda, perquè les seves formes d'organització, en molts casos, impliquen una millora de les condicions de treball de les dones i de les seves possibilitats de participar activament i d'exercir lideratges. D'altra banda, perquè són una porta d'entrada per a

L'alcaldesa Lluïsa Moret en un moment de la seva intervenció en l'acte de presentació de Sant Boi com a subseu del 4t Congrés de les Dones del Baix Llobregat

l'ocupació femenina, perquè faciliten la posada en marxa dels projectes d'autocupació de les dones. I finalment, perquè, que en la seva concepció de la producció i del treball, l'economia social dibuixa també una oportunitat per a transformar l'economia i les nostres formes de participar-hi, tot posant la vida al centre de les nostres prioritats.

L'**economia social** no és un invent nou sinó una forma d'organització i de producció amb una **llarga trajectòria al nostre país i també a la nostra ciutat** on ha estat protagonista de processos molt importants com la creació del barri de **Ciutat Cooperativa**. Avui, doncs, des de la necessitat de repensar el model econòmic i amb voluntat de generar canvis, reprenem el fil, perquè des del govern municipal continuem compromesos i compromeses amb la igualtat de gènere, apostem per les cooperatives i l'emprenedoria social i personalment em reforço en el meu compromís de seguir treballant entre tots i totes per feminitzar els processos econòmics. ■

Lluïsa Moret i Sabidó
Alcaldesa de Sant Boi de Llobregat

FEMENÍ PLURAL:

LES DONES A L'ECONOMIA COOPERATIVA

Elba Mansilla, Joana G. Grenzner i Sílvia Alberich són tres feministes i investigadores que han dut a terme la recerca *Femení plural: les dones a l'economia cooperativa*, amb la qual han volgut aproximar-se a la situació de les dones i a les relacions de gènere a les cooperatives de treball de la província de Barcelona, impulsar la presència i visibilitat de les cooperatives formades per dones, així com d'aquestes a les cooperatives, i promocionar-ne els valors associats a l'economia social i solidària.

D'entre les cooperatives que formen part de la mostra qualitativa de la recerca, hi ha les integrades per dones i homes: *Esberla, Suara i Col·lectiu Ronda*; i les formades només per dones: *Tamaia-Viure sense Violència; Titania Tasco; Dones Solidaries Pa'lante; Fil a l'Agulla; Malea; Artijoc i Eines*.

Els resultats d'aquesta investigació i les principals conclusions els expliquem en el següent article

Les cooperatives de treball i la seva filosofia empresarial

Les cooperatives de treball desenvolupen l'activitat econòmica d'acord amb tres requisits fonamentals: la **propietat col·lectiva** dels mitjans de producció, la **gestió democràtica** interna i el principi de **responsabilitat social** . La fórmula cooperativa representa un canvi de paradigma respecte el model d'empresa capitalista convencional i implica un avenç en la **democratització de l'economia** : permet trobar un mitjà d'accés a l'ocupació i una solució eficaç a situacions d'atur, que ajudi a treballar en millors condicions i a flexibilitzar els ritmes de treball.

Tot i que dins de la forma jurídica cooperativa hi ha entitats de caire mercantilitzat, els projectes cooperatius basats en l'autoorganització, la igualtat i la democràcia, que no persegueixen el lucre, són els que faciliten avançar més cap una major equitat de gènere.

L'ocupació a les cooperatives es manté estable

El naixement del moviment cooperatiu a finals del segle XIX i les diferents onades de creixement han anat estretament vinculades a les conjuntures de crisi. De fet, mentre que el mercat laboral actual es caracteritza per alts índex d'atur i una major temporalitat i parcialitat de les jornades de treball, l'ocupació a les cooperatives a Catalunya es va mantenir estable durant el 2012, i fins i tot va créixer un 3% el tercer trimestre de 2013. A més, el **80% de l'ocupació a les cooperatives es dona a través de contractes indefinits i més del 50% de llocs de treball estan ocupats per dones** .

Segons dades de la *Confederación española de cooperativas de trabajo* (COCETA) del 2010, a Europa hi ha unes 70.000 cooperatives de treball, amb més d'un milió de persones sòcies treballadores i 1.100.000 treballadores i treballadors per compte propi. Les cooperatives tenen presència a la pràctica totalitat dels sectors econòmics, destacant els serveis d'atenció a les persones: llars d'infants, residències, centres de dia, ajut a domicili.

A l'Estat espanyol hi ha més de 17.700 cooperatives de treball associat, que generen 270.000 llocs de treball de forma directa entre persones sòcies i treballadores per

Elba Mansilla, coautora de la recerca i l'alcaldeessa Lluïsa Moret en una moment de la presentació el passat 26 de setembre a Can Massallera

LES COOPERATIVES AMB UN DISCURS FEMINISTA EXPLÍCIT SÓN LES QUE MÉS HAN DESENVOLUPAT, MALGRAT LES DIFICULTATS, FÓRMULES DE GESTIÓ TRANSFORMADORES.

compte aliè (el que suposa l'1,5% de la població ocupada). La major part de l'activitat, el 77%, es desenvolupa en l'entorn més pròxim.

A Catalunya, segons fonts del **Registre de Cooperatives de Catalunya**, hi ha en actiu a juny de 2014, 4.168 cooperatives i, el nombre de persones ocupades en el règim general de la Seguretat Social, segons fonts del Ministeri de Treball i Seguretat Social, és d'unes 38.000.

Presència de dones i homes a les cooperatives

Segons l'estudi dut a terme per la Fundació Seira l'any 2010, *Realitats i reptes del cooperativisme de treball i serveis*, un 30% de les cooperatives no compta amb presència de dones, mentre que un 16,7% estan formades només per dones. Per tant, **el nombre de cooperatives només d'homes dobla el nombre de cooperatives només de dones.**

Els sectors serveis (75,80%) i indústria (21,20%) són els que concentren l'ocupació femenina en les cooperatives de treball. Destacant en el sector serveis l'atenció a les persones (16,20%), l'educació (11,10%) i la consultoria empresarial (11,10%).

Accés a llocs de responsabilitats i divisió sexual del treball

Tot i que el model cooperatiu presenta una fórmula de gestió que afavoreix la participació democràtica de les persones treballadores, aquest segueix reproduint dinàmiques que no condueixen a l'equitat de gènere, alhora que no sembla capaç de desmuntar per sí mateix una divisió sexual del treball que condueix a dones i a homes a concentrar-se en sectors econòmics diferenciats. Als diferents models de cooperatives, inclòs el *solidari*, se segueixen donant marcades dinàmiques de gènere: dificultat de les dones per accedir a càrrecs de responsabilitat

Taula d'experiències de la jornada del 26 de setembre sobre dones i cooperativisme

(només un 18% segons dades del *Balanç social 2011* de la Xarxa d'Economia Solidària (XES), concentració per sexes en determinades tasques i sectors, o persistència de dificultats agreujades per part de col·lectius de dones migrades.

El desplegament i l'aplicació de mesures sostenibles i de coresponsabilitat es troben condicionats per:

- La **consciència feminista** de les persones que integren la cooperativa. Consciència que porti a concebre el treball en equip com un exercici col·lectiu d'autodeterminació per impulsar i controlar el projecte econòmic, i alhora, com un espai d'apoderament, que permeti la realització personal tot integrant les diferents esferes de la vida així com la construcció d'un espai de seguretat lliure de violència i d'assetjament.
- L'existència d'una **reflexió explícita** al voltant del treball productiu i els usos del temps en el sistema econòmic capitalista hegemònic.
- El **sector econòmic** en què es troben inserides les cooperatives, que pot limitar o facilitar les mesures a desplegar i implementar.
- La **mida de les cooperatives**: el marge de maniobra dels microprojectes és més gran, pel grau de coneixença, proximitat i autogestió del temps.

Estratègies i aliances

Aquest llarg camí de transformació de l'economia patriarcal i capitalista en una economia feminista i solidària requereix d'estratègies d'incidència i de pedagogia, com per exemple la creació d'associacions, comissions de dones als espais cooperatius i de l'economia social; negociació i pressió en la promulgació de lleis i polítiques públiques; formació ocupacional i professional. Malauradament, en aquests espais la presència i implicació dels homes és residual.

Un altre aspecte cabdal és el finançament. Davant l'escandalosa discriminació que les dones pateixen en l'accés al crèdit -agreujada per la retirada de fons de finançament públic i la morositat de les administracions en el pagament dels serveis prestats- les entitats financeres ètiques esdevenen una peça fonamental en el sosteniment de molts projectes cooperatius de dones, malgrat que moltes d'elles no compten amb una política específica de gènere.

Com a conclusió, hem de dir que només una mirada de gènere transformadora, podrà garantir la confluència entre l'economia social i l'economia feminista, situant el benestar de les persones al centre i, per tant, en el reconeixement de la importància dels processos, materials i immaterials, de cura i atenció a les persones. Per assolir-ho caldrà un treball perquè ambdós moviments s'impregnin de l'experiència i els coneixements acumulats, els intercanviïn i es fusionin. ■

EL COOPERATIVISME FACILITA L'APODERAMENT DE LES DONES

Participants al debat. D'esquerra a dreta: Tona Mangues, Paqui Cantero, Mariví Foronda, Emma Obiols i Esther Llop.

PARTICIPANTS:

- **ESTHER LLOP**, *Institució Balmes, SCCL*. Una cooperativa de Sant Boi que ofereix serveis educatius, d'assistència sanitària i en salut mental a la població infantil i juvenil amb necessitats educatives especials.
- **EMMA OBIOLS**, membre de *Coressa, Corporació d'Empreses i Serveis de Sant Boi, SA*, una empresa municipal creada amb l'objectiu de promoure l'activitat econòmica i oferir diferents serveis a la ciutadania santboiana.
- **PAQUI CANTERO I MARIVÍ FORONDA** membres de *Suara cooperativa*, un col·lectiu de professionals compromeses amb l'atenció a les persones. És la cooperativa més gran de Catalunya en aquest sector.
- **TONA MANGUES**, una emprenedora que amb 5 persones més han creat la cooperativa *Bici Baix*, per promoure l'ús de la bicicleta.

Dels diferents models organitzatius per crear una empresa o tirar endavant una idea de negoci, la revista *Dones* ha volgut dedicar aquest número a les cooperatives de treball. Hem convidat 5 dones relacionades directament amb el món del cooperativisme perquè ens expliquin la seva experiència i coneixement. El debat s'ha centrat essencialment en el rol de les dones en el cooperativisme, en l'economia social i en les possibilitats que aquest model organitzatiu ofereixen per a l'ocupació femenina i el lideratge.

L'economia social implica millores en les condicions de treball de les dones? Afavoreix l'accés a llocs de decisió?

Emma Obiols opina que l'economia social pot ajudar que les dones deixin de moure's en l'economia submergida, per fer-se visibles i tenir uns ingressos, amb independència del sector. Aquest model d'empresa social prioritza la persona i no pas l'empresa en sí.

Tona Mangues té clar que han creat una cooperativa sense ànim de lucre perquè creuen en el cooperativisme i se senten còmodes amb aquest model d'economia social. Volen sortir d'una situació de desocupació, regularitzar la situació i tenen la intenció de créixer.

Per a l'Esther Llop, les dones treballen molt bé en equip, però els falta donar un pas més, ser líders i mantenir el lideratge en el grup. En la seva cooperativa de 68 professionals, 50 són dones. Els equips directius estan formats per dones. Al Consell Rector, hi ha homes i dones; el president, però, és un home.

L'ECONOMIA SOCIAL DÓNA LA POSSIBILITAT DE SORTIR DE L'ECONOMIA SUBMERGIDA, TENIR UNA FEINA, COTITZAR PER LA JUBILACIÓ, TENIR UNA ESTABILITAT, UN RECONeixEMENT

Paqui Cantero i Mariví Foronda entren en el debat per manifestar que el 92% de les persones que formen part de la cooperativa Suara són dones i el 8% homes. En els òrgans directius un 76% són dones. El Consell Rector té majoria de dones.

Hi ha una coincidència en què l'entorn, la casa, els fills, filles... dificulten l'accés a determinats càrrecs. Ells quan al

LA DONA TREBALLA MOLT BÉ EN EQUIP. EL QUE LI COSTA ÉS DONAR EL PAS, SER LÍDER I MANTENIR EL LIDERATGE EN EL GRUP.

matí surten de casa, tanquen la porta i s'obliden de tot el que cal fer, en canvi elles s'emporten a sobre totes les preocupacions referides al dia a dia de la llar i pensen, puc pujar més amunt, estic capacitada..., però les dobles responsabilitats pesen molt. Arriba un moment de saturació i és quan ella escull quedar-se en un lloc més còmode i no entrar en la competitivitat laboral. S'han de compartir les responsabilitats de la llar.

Una prova de la divisió de feines de la llar i les dobles responsabilitats que se'n deriven, ens la dona l'Esther quan explica que a la seva cooperativa per fer gestions o per demanar una reducció de jornada, qui la demana sempre és ella, els homes quasi mai.

L'Emma afegeix que tots i totes tenim molt interioritzat que és la dona la que ha de renunciar a prosperar, a realitzar-se, és la que ha de tenir cura de la casa. I hem assumit aquesta divisió de funcions. El sostre de vidre, la pròpia limitació que ens hem creat, les dificultats de conciliar... són factors de pes i davant la necessitat d'escollir entre el treball fora de casa o la família, moltes vegades ella es marca el seu propi topall, renunciant a la feina per dedicar-se a la cura de la família.

Només la sensibilització i l'educació ens ajudarà a trobar l'equilibri. A les escoles cal explicar que tothom ha de fer de tot a casa. Les tasques de la llar són responsabilitat dels homes i de les dones.

La conciliació: l'eterna assignatura pendent

Les cooperatives poden ajudar a compatibilitzar la conciliació entre la vida personal i professional. Són les pròpies persones que integren la cooperativa les que marquen el reglament de règim intern, els horaris... Per exemple Suara, pel tipus de serveis que ofereix, té un ampli ventall d'horaris que facilita la conciliació en canvi l'Esther veu que en la seva cooperativa els horaris són més rígids. Malgrat tot però, diu que les 24 hores a l'any d'assumptes propis els homes les utilitzen en general per formar-se mentre que les dones per a la família. Hi ha unanimitat en què per resoldre aquestes desigualtats fa falta formació i conscienciació per a homes i dones. Les dones tenen empena, són creatives i accepten el fracàs i l'èxit amb més naturalitat però s'han de conscienciar que el pes de mantenir la casa i la família no l'han de portar elles soles, han de

deixar d'assumir aquests tasques en exclusivitat i els homes s'han d'implicar més. A ells el sistema ja els va bé, per tant són elles les que han de trencar aquests esquemes.

L'esperit cooperatiu fomenta la participació

Crear una cooperativa no és fàcil. Requereix un procés de consulta, els temps són més lents. L'Emma, no veu que sigui un àmbit en creixement. El cooperativisme porta implícit el compromís, el valor social i ara hi ha un fort individualisme, es volen evitar tensions, dificultats de relació... es fa difícil treballar en equip... La Tona en canvi és optimista. La crisi ha afavorit diversificar els àmbits i ens porta a reinventar-nos.

No hem d'oblidar la feina que s'ha fet en el sector agrari perquè les dones tinguin un negoci propi, al turisme rural, a les explotacions agràries on elles lideren projectes amb valor i energia, reconduint en alguns casos cooperatives que han fet fallida i recuperant l'esperit cooperatiu.

A LES ESCOLES CAL EXPLICAR QUE TOTHOM HA DE FER DE TOT A CASA I QUE S'HAN DE COMPARTIR LES RESPONSABILITATS DE LA LLAR.

Els processos d'apoderament de les dones en una cooperativa en comparació amb una empresa mercantil, són més fàcils d'assolir. Es genera un bagatge positiu perquè el sistema organitzatiu posa a l'abast la possibilitat de prendre decisions, d'implicació en la gestió... qualsevol membre de la cooperativa pot tenir informació del funcionament del dia a dia i aquesta informació genera implicació i participació. Posar en comú decisions, consensuar accions i acords, és la base. Per això a Suara tenen la participació com el gran repte. S'organitzen espais de debat per preparar les assemblees. Tothom té informació. La cooperativa ha crescut sense perdre el sentit cooperatiu, diu Paqui Cantero.

Noves iniciatives educatives basades en el cooperativisme l'Esther explica que a l'Institució Balmes estant creant una cooperativa d'alumnes de secundària i l'Emma diu que l'Ajuntament de Sant Boi participa en un projecte pilot de la Diputació de Barcelona que pretén crear cooperatives a les escoles i que es porta a terme amb l'escola Parellada. Per tant Sant Boi tindrà ben aviat dues experiències educatives: la de l'Institució Balmes i la de l'Escola Parellada. Dues iniciatives inspirades en la filosofia del cooperativisme, per formar en els valors de l'equitat, la justícia social i el foment del treball en equip des de l'escola. ■

EL TREBALL COOPERATIU AJUDA A DESENVOLUPAR LIDERATGES FEMENINS

Aquest mes de novembre se celebra a Gavà el 4t Congrés de les Dones del Baix Llobregat organitzat pel Consell Comarcal del Baix Llobregat. Amb el títol “Les dones com agents de canvi social i econòmic”, es convida a reflexionar sobre temes com l’emprenedoria femenina, les noves organitzacions del temps de treball, el lideratge de les dones en els moviments socials o la feminització de la pobresa.

Sant Boi hi participa activament en la seva condició de subseu. En aquest sentit l’Ajuntament va organitzar el passat 26 de setembre la seva activitat pregressual consistent en la *Jornada sobre el rol de les dones en els models empresarials de l’economia social: l’emprenedoria social i el cooperativisme*. L’objectiu principal era reflexionar sobre el paper de les dones en els models empresarials vinculats a l’economia social: l’emprenedoria social, el cooperativisme, etc. Hi van participar 50 persones -44 dones i 6 homes-.

Per centrar el tema, en primer lloc es va fer la presentació de l’estudi *Femení plural: les dones a l’economia cooperativa* elaborat per Elba Mansilla, Joana G. Grenzner i Silvia Alberich i es van explicar les experiències de les cooperatives **Fil a l’agulla, Suara i Dones Solidàries Pa'lante**. En un segon moment, es van dur a terme tres tallers simultanis oberts a les persones participants: el taller 1 sobre l’economia social i l’ocupació femenina; el taller 2 sobre la participació de les dones en l’àmbit econòmic i el taller 3 sobre el rol dels municipis en l’impuls de l’economia social i l’ocupació femenina.

Tot seguit presentem un **resum** de les principals conclusions elaborades a partir de la síntesi de les aportacions fetes per les ponents i pels i les participants als tres tallers.

1. La participació de les dones en l’àmbit econòmic: l’economia social com a porta d’entrada

L’economia cooperativa té una llarga trajectòria a Catalunya tant en el terreny de la producció com del consum. Des de les primeres cooperatives de teixidors de finals del s.XIX, passant per les cooperatives de consum o les d’habitatge que han permès construir barris sencers -com és el cas del barri de Ciutat Cooperativa a Sant Boi de Llobregat-.

En la seva concepció de la producció i del treball, dibuixa una oportunitat per a transformar l’economia i les nostres formes de participar-hi, tot **posant la vida al centre de les nostres prioritats**. Tal i com proposa l’economia feminista,

l’economia social situa els projectes empresarials al servei de les persones, la qual cosa podria servir a les dones i al conjunt de la societat per a generar un **canvi de model econòmic** que reconegui tots els treballs -també els de cura- i distribueixi els recursos de manera més equitativa, des de la lògica del sosteniment de la vida.

Alhora, l’organització horitzontal i l’oportunitat per a l’ocupació femenina, implica un **qüestionament del model androcèntric** d’organització de la vida quotidiana, del model de *breadwinner* -guanyador de pa- en el qual són els homes els que ostenten la responsabilitat de dotar les llars de recursos materials mentre que les dones són les encarregades de la cura.

Les dones són més d’un 50% de les persones que formen part de cooperatives a Catalunya i la major part de les cooperatives de treball (un 71,3% segons Aracoop) desenvolupen la seva activitat en el sector serveis; un sector molt feminitzat.

2. L’economia social i l’ocupació femenina La conciliació als models empresarials cooperatius

El model cooperatiu permet als i les treballadores l’**autoorganització del temps** i del **ritme de treball** -sempre en el marc de les seves necessitats de producció- de tal manera que resulta més fàcil poder combinar el temps de treball productiu i de treball reproductiu en relació a les diferents necessitats al llarg del cicle vital. Alhora, això permet visibilitzar i reconèixer el treball de cura no remunerat que es desenvolupa diàriament per al sosteniment de la vida.

Malgrat que el model d’empresa afavoreix la compatibilitat de temps i treballs, això no és una qüestió purament organitzativa sinó de **projecte i valors**. Calen sensibilitats, compromís i reflexió permanent sobre la pròpia activitat per tal de trencar la inèrcia del mercat de treball, de la segregació, i aconseguir posar els projectes al servei de les persones.

El fet de donar resposta a les necessitats de conciliació d’homes i dones es vincula directament amb la idea de **tenir cura dels equips de treball**, entenent que aquests són la base del projecte empresarial i que cal mantenir-los i fer-los créixer al llarg del temps.

Els lideratges als models empresarials de l’economia social La **forma d’organitzar la presa de decisions** a les cooperatives de treball implica una major distribució del lideratge i facilita que les dones hi estiguin presents. Alhora, altres factors com la major capacitat de compatibilitzar els temps

L'ECONOMIA SOCIAL ÉS, CLARAMENT, UN ESPAI D'APODERAMENT PER A LES DONES

laborals i personals o la major visibilitat de les dones faciliten que en el marc del treball cooperatiu es desenvolupin lideratges femenins.

Malgrat tot, es constaten les dificultats en la creació i manteniment de lideratges fruit de la socialització diferenciada d'homes i dones i de la pressió del context de l'economia de mercat.

L'apoderament i la participació de les dones en l'àmbit econòmic

Un dels elements que diferencia l'economia cooperativa és la propietat sobre els mitjans de producció i l'assumpció de responsabilitats respecte del propi projecte empresarial. En aquest sentit es valora que l'economia social és, clarament, un espai d'apoderament per a les dones. La participació activa, però, i la capacitat de colideratge i de treball en equip requereixen formació expressa i explícita. Les cooperatives, doncs, en molts casos, inverteixen recursos en la formació per a l'apoderament de les sòcies treballadores.

L'oportunitat de fer emergir economia submergida

L'economia social propicia la creació d'espais de suport mutu i de processos d'apoderament la qual cosa obre un context d'oportunitat per a fer emergir economia submergida, sobretot la femenina, vinculada a les tasques de cura. L'experiència de formalitzar la pròpia activitat implica una millora de les condicions de vida de les dones però també els aporta capacitat de decisió i negociació sobre el seu treball. Es constata, però, que la situació econòmica actual fa difícil la viabilitat d'aquests projectes, a no ser que rebin suport per part d'administracions públiques o entitats socials.

3. El rol dels municipis en l'impuls de l'economia social

Les dificultats en la creació de cooperatives

Les persones, i en particular les dones que s'inicien en un procés de construcció d'una cooperativa es troben amb moltes traves i manca d'informació, tant administrativa, com jurídicolegal, etc... En molts casos, des dels propis serveis

Reunió del taller sobre el rol dels municipis en l'impuls de l'economia social

de suport a l'emprenedoria de les administracions públiques no es coneix prou a fons el model de cooperativa de treball ni el que suposa, amb la qual cosa no donen la informació adequada ni acompanyen els processos de creació. I en d'altres, són les gestories les que, per desconeixement, en desaconsellen la seva constitució.

D'altra banda, les persones que volen crear cooperatives sovint es troben problemes d'accés al crèdit, ja que les entitats financeres dubten de la seva viabilitat.

Propostes locals d'actuació per a l'impuls de les cooperatives

- Cedir espais i/o serveis infrautilitzats o que no s'utilitzen en un horari concret per a persones que s'estan organitzant en cooperatives o per fer-hi activitats de cooperatives existents.
- Estimular la contractació pública de cooperatives a través de les clàusules socials.
- Afavorir la formació sobre els models empresarials vinculats a l'economia social a les persones que treballen als diferents àmbits de l'administració local per tal de millorar la capacitat de resposta davant les demandes vinculades a la creació de cooperatives.
- Crear programes per facilitar l'accés al crèdit de les dones que vulguin crear cooperatives entenent-los com a programes de creació d'ocupació. En aquesta línia, les administracions locals podrien actuar com avalistes solidaris davant les entitats de finançament. ■

Públic assistent a la jornada a Can Massallera

Taula de presentació institucional de la jornada

ÀNGELA BRAVO:

TREBALLAR COM A COOPERATIVISTA M'HA SERVIT PER REFORÇAR EL MEU COMPROMÍS AMB EL PROJECTE EDUCATIU

Àngela Bravo Cruces, mestra, llicenciada en Psicologia, professora al Col·legi Molí Nou de Sant Boi, -una cooperativa de professors i professores-, és sobretot una vocacional de l'ensenyament i una defensora dels principis del cooperativisme. La seva vida laboral ha estat sempre estretament lligada a l'ensenyament. Des de molt jove ja tenia vocació educacional. En una edat molt primerenca, als 14 anys, va començar a fer classes particulars. Tenia molt clar que volia estudiar per ser mestra.

Poc després d'acabar magisteri, explica l'Àngela, vaig entrar en contacte amb el món cooperatiu i els seus principis i valors democràtics i participatius. Després de treballar en diferents escoles fent substitucions per maternitat, vaig entrar a treballar a l'escola Molí Nou, el meu actual centre de treball, un centre concertat ubicat a Sant Boi de Llobregat. El fet de treballar al meu poble, on sempre he viscut, va representar per a mi un gran avantatge, pel coneixement de l'entorn i el context social en què es desenvolupa la meua feina.

Als pocs anys de començar a treballar en l'escola, es va plantejar la possibilitat de convertir-la en una cooperativa de mestres. El titular deixava l'escola i un grup de mestres va decidir fer-se càrrec del centre. Tot això passava en una època de davallada d'alumnes i, amb aquesta aposta, s'aconsegueix renovar l'estil de treball i tornar a comptar amb el nombre d'alumnes òptim per un centre de les seves característiques. Aquesta transformació es va produir fa ja més de vint anys, érem a finals del segle XX. Actualment i des de fa molts anys l'Àngela forma part activa de l'equip directiu com a Cap d'estudis.

Per a l'Àngela, formar part d'una cooperativa de mestres va suposar un canvi profund en la seva filosofia de treball i en les seves perspectives. Vam haver d'afrontar els problemes propis de qualsevol empresa que van representar sobretot una forta inversió en temps i dedicació. Però la il·lusió de treballar tots junts i cooperar amb l'objectiu d'aconseguir fites comunes era el motor del nostre esforç, explica amb la satisfacció de la feina ben feta.

La cooperativa Molí Nou mai ha tingut ànim de lucre i, a títol personal, el fet de treballar com a cooperativista va suposar un reforçament del seu compromís en el projecte educatiu. A nivell empresarial, el model d'economia social en règim de cooperativa no els ha donat cap benefici econòmic ja que s'ha fet una reinversió constant en millores d'infraestructura, en capacitació del professorat

LA COOPERATIVA HA REFORÇAT ELS VALORS DE LA LLIBERTAT, LA CREATIVITAT, L'ESFORÇ I LA RESPONSABILITAT

i en la qualitat de l'ensenyament, la qual cosa sempre ha redundat en benefici de l'alumnat.

Les meves inquietuds intel·lectuals i pedagògiques es van veure reforçades per l'estabilitat laboral que em donava el fet de ser membre actiu d'una cooperativa. Treballant a l'escola vaig poder cursar un Postgrau en Logopèdia i llicenciar-me en Psicologia. Aquests nous coneixements adquirits l'Àngela els he pogut aplicar en el dia a dia de l'escola, sempre amb l'ajuda i suport dels seus companys i companyes.

Segons l'Àngela, l'èxit d'aquest projecte es deu a que el treball cooperatiu va fomentar en els seus membres un sentiment de llibertat, creativitat, autonomia, autoesforç i responsabilitat molt importants en l'àmbit en què treballam. Aquests valors s'han consolidat de tal manera en aquests anys que es transmeten com a trets d'identitat del centre a tota la comunitat educativa que ha passat, que està i passarà per l'escola Molí Nou. ■

L'Àngela Bravo fent classe al Col·legi Molí Nou.

8 DE MARÇ DE 2014:

A FAVOR DEL DRET A DECIDIR DE LES DONES

Les activitats del 8 de març d'aquest any van girar a l'entorn de la necessitat d'alçar la veu davant l'eliminació de drets bàsics i la pèrdua de fites ja aconseguides. L'alcaldessa Lluïsa Moret reivindicava en el seu article les polítiques d'igualtat de gènere com instruments necessaris per una societat més solidària, justa i igualitària. Hem de dir que una d'aquestes reivindicacions s'ha assolit ja que la Reforma de la llei de l'avortament està paralitzada. Una victòria més de la lluita col·lectiva!

7 de març: ofrena floral al monument de la Dona treballadora de Ciutat Cooperativa.

7 de març: acte central, a Can Massallera, d'homenatge a les dones que treballen en l'àmbit de l'atenció social.

6 de març: acte simbòlic en defensa dels Drets de les dones a la plaça de l'Ajuntament, després de la conferència sobre la reforma de la llei de l'avortament.

En el marc de la Diada de Sant Jordi es va desenvolupar el projecte Contes per la coeducació.

Dinar intercultural. Com cada any, el 5 de març va tenir lloc el Dinar intercultural organitzat per l'Associació de dones El Farah i l'Ajuntament en col·laboració amb el Consell Municipal de les Dones.

Cloenda del dinar intercultural: espectacle de dansa a càrrec de Fit Ball, amb una part de les obres realitzades en el marc dels tallers del Laboratori d'art comunitari (LAC).

19 de juny: 3a trobada de Sant Boi Boig per l'esport femení en la qual van participar diversos clubs esportius de la ciutat.

19 de juny: activitat d'iniciació al Nordik Walking al Parc de la Muntanyeta en el marc de la commemoració del Dia internacional d'acció per la salut de les dones.

www.donessantboi.cat

**AIXÒ
NO
ÉS AMOR**

www.aixonoesamor.cat

AJUNTAMENT DE
SANT BOI DE LLOBREGAT

